

Nader onderzoek vleermuizen Muizenberglaan Breda

In het kader van de Wet natuurbescherming

Colofon

In opdracht van	Gemeente Breda
Contactpersoon	De heer J. (Jaap) Klei
Datum	10 oktober 2023
Kenmerk	RA23132-01
Aantal pagina's	18
Status rapport	Concept
Contactpersoon	Benjamin Backx
Telefoonnummer	06 1511 4537
E-mail	info@ecoassist.nl
Wijze van citeren	Backx, B.J.A., 2023. Nader onderzoek vleermuizen Muizenberglaan Breda. In het kader van de Wet natuurbescherming. Rapport RA23132-01. Eco Assist, Helmond.

Eco Assist B.V.
Wildenborchlaan 62
5709 RR Helmond
06 15 114 537
info@ecoassist.nl
www.ecoassist.nl

Eco Assist is lid van het Netwerk Groene Bureaus:
*brancheorganisatie voor kwaliteitsverbetering en
belangenbehartiging*

Eco Assist B.V. is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Eco Assist; opdrachtgever vrijwaart Eco Assist voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© copyright Eco Assist B.V./ Gemeente Breda

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van Gemeente Breda. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden zonder voorafgaand schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Eco Assist, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoudsopgave

COLOFON	2
INHOUDSOPGAVE	3
1. INLEIDING	5
1.1 AANLEIDING.....	5
1.2 DOEL	5
2. PLANGEBIED & INGREEP	6
2.1 LOCATIE.....	6
2.2 BESCHRIJVING.....	6
2.3 VOORGENOMEN INGREEP.....	7
2.4 PLANNING	7
3. WERKWIJZE.....	8
3.1 VELDDATA	8
3.2 WERKWIJZE VLEERMUISONDERZOEK	8
3.3 VOLLEDIGHEID INVENTARISATIE	9
4. ONDERZOEKSRESULTATEN	10
4.1 FOERAGEERGEBIED.....	10
4.2 VASTE VLEGROUTES	11
4.3 VASTE RUST- EN/OF VERBLIJFPLAATSEN	11
5. TOETSING AAN DE WET NATUURBESCHERMING	12
5.1 EFFECTEN.....	12

5.2 TOETS WET NATUURBESCHERMING.....	12
6. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	13
6.1 CONCLUSIE.....	13
6.2 AANBEVELINGEN	13
7. BRONNEN	14
7.1 RAPPORTAGES & BOEKEN	14
7.2 WEBSITES	14
BIJLAGE 1: WET- EN REGELGEVING.....	15

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Gemeente Breda is bezig met de voorbereiding van de ontwikkeling van totaal 81 sociale huur en 23 middeldure huurwoningen. Uit een ecologische potentie-inschatting (quickscan) uitgevoerd door Eco Assist (Backx, 2023) bleek dat in het plangebied nader onderzoek uitgevoerd moest worden naar vliegroutes van vleermuizen om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen. Deze rapportage geeft de resultaten van het nader onderzoek weer.

1.2 Doel

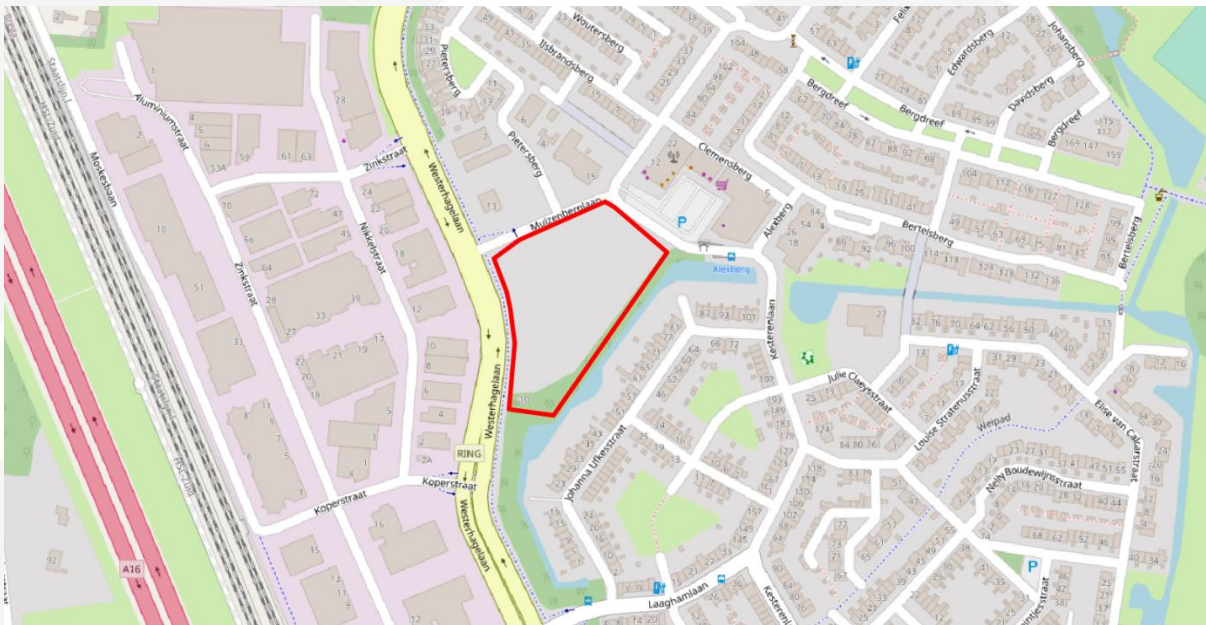
Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke soorten vleermuizen komen voor in het plangebied?
- Zijn in het plangebied vaste vliegroutes van vleermuizen aanwezig?
- Is in het plangebied essentieel foerageergebied van vleermuizen aanwezig?
- Leidt de ingreep tot negatieve effecten op vleermuizen?
- Leidt de ingreep tot een mogelijke overtreding van de Wet natuurbescherming?
- Welke vervolgstappen zijn noodzakelijk om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen?

2. Plangebied & ingreep

2.1 Locatie

Het plangebied is gelegen aan de Muizenberglaan te Breda (Noord-Brabant). In figuur 1 is de begrenzing van het plangebied weergegeven.

Figuur 1. Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. Bron ondergrond: OpenStreetMap, 2023.

2.2 Beschrijving

Het plangebied is gelegen in stedelijk gebied met rondom bedrijven, winkels en woningen. Aan de zuidoostzijde ligt een watergang nabij het plangebied. Het plangebied heeft de volgende landschapselementen en eigenschappen welke van belang zijn voor de potentie van het gebied voor beschermde soorten (zie bijlage 1):

- Kruidenrijk grasland met algemene grassen en kruiden van voedselrijke omstandigheden, zoals kruipende boterbloem, scherpe boterbloem, ridderzuring, raapzaad, gewone smeerwortel, speenkruid, pinksterbloem en in de nattere delen ook riet. In het centrale deel is een laagte aanwezig waar ten tijde van het veldbezoek een ondiepe plas aanwezig was met een diepte van zo'n 10 cm.
- Houtwal aan de zuidoostkant van het plangebied voornamelijk bestaande uit grauwe abelen met in de ondergroei voornamelijk hazelaar, boswilg, hulst, gewone braam, riet, kleefkruid, zevenblad, klimop, fluitenkruid en grote brandnetel.

2.3 Voorgenomen ingreep

Gemeente Breda is bezig met de voorbereiding van de ontwikkeling van totaal 81 sociale huurwoningen en 23 middeldure huurwoningen. De grond is in eigendom van de gemeente, woningcorporatie Stichting Alwel gaat de beoogde woningen ontwikkelen. Onderstaand is een impressie opgenomen van de voorgenomen ontwikkeling (figuur 2). De werkzaamheden die plaats gaan vinden bestaan voornamelijk uit:

- Verwijderen van de vegetatie, met uitzondering van de houtwal aan de zuidoostkant van het plangebied. De houtwal blijft geheel behouden.
- Bouwrijp maken van het plangebied.
- Nieuwbouw van de appartementen.

Figuur 2. Impressie beoogde ontwikkeling aan de Muizenberglaan.

2.4 Planning

Het voornemen is om de ingreep (inclusief bestemmingsplanwijziging) zo snel mogelijk uit te voeren. De exacte planning van de werkzaamheden is nog niet bekend en hangt mede samen met de tijd die nodig is voor de voorbereidingen.

3. Werkwijze

3.1 Velddata

Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd in de kraamperiode en paarperiode van 2023. Dit is uitgevoerd door vleermuisdeskundige Benjamin Backx MSc. De tijdstippen waarop het onderzoek heeft plaatsgevonden en de weersomstandigheden tijdens deze bezoeken zijn weergegeven in Tabel 1. Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van vleermuizen.

Tabel 1. Datum, tijdstip en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties.

Datum	Tijdstip	Weersomstandigheden
10-07-2023	21:30 – 00:10	22 °C, droog, 1 Bft NO
14-09-2023	19:15 – 22:00	20 °C, droog, 2 Bft OZO

3.2 Werkwijze vleermuisonderzoek

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2021. Het Vleermuisprotocol is vastgesteld door Gegevensautoriteit Natuur en is goed gekeurd door het Bevoegd Gezag. Het Vleermuisprotocol is te vinden op de website van Netwerk Groene Bureaus. Tijdens de veldbezoeken werd op basis van geluid en zicht geïnventariseerd. Met behulp van heterodyne batdetectors met opname- en vertragsingsfunctie (type: Petterson D240x en Elekon Batlogger M) werd de echolocatie die vleermuizen uitzenden hoorbaar gemaakt voor mensen.

Wanneer de soort op grond van frequentie, klank en ritme niet met zekerheid kon worden bepaald welke soort vleermuis in het plangebied rondvloog, werd een opname gemaakt met een extern opnameapparaat (type: Tascam DR-05). Voor de batlogger wordt dit automatisch door het apparaat zelf gedaan voor iedere waarneming van een vleermuis. Met behulp van het computerprogramma Batsound werden de opnamen nader geanalyseerd. Hierbij werden de criteria zoals beschreven door Arjan Boonman (www.batecho.eu) toegepast. Voor sociale geluiden van vleermuizen werd gebruik gemaakt van Middleton, 2014 en Pfalzer, 2002. Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te nemen werd de determinatie geverifieerd en werd het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

Aanvullend op de batdetectoren is gebruik gemaakt van een warmtebeeldcamera (type: Pulsar Helion XP28) om het gedrag van de vleermuizen beter zichtbaar te maken en nauwkeuriger het gedrag van de vleermuizen te bepalen.

3.3 Volledigheid inventarisatie

De inventarisatie van vleermuizen is uitgevoerd volgens het meest recente vleermuisprotocol (Vleermuisprotocol 2021) zoals vastgesteld door Gegevensautoriteit Natuur. Een inventarisatie is altijd een steekproef gebaseerd op momentopnames. Daardoor is niet volledig uitgesloten dat soorten en functies die niet waargenomen werden gedurende het onderzoek op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat de Wet natuurbescherming een initiatiefnemer vraagt te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Met de gekozen methode en inspanning is voldoende invulling gegeven aan de Zorgplicht (paragraaf 1.11) van de Wet natuurbescherming. Wat betreft het vooronderzoek heeft de initiatiefnemer gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

4. Onderzoekresultaten

Gedurende het onderzoek werden binnen het plangebied drie soorten vleermuizen aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*);
- Grootoorvleermuis spec. (*Plecotus spec.*).

Hieronder worden de waarnemingen in het plangebied per functie weergegeven.

4.1 Foerageergebied

Tijdens beide inventarisaties werden verspreid over het plangebied gewone dwergvleermuizen foeragerend waargenomen. Vrijwel het gehele plangebied werd daarbij gebruikt door gewone dwergvleermuizen om te jagen. Zowel aan de noordzijde als aan de zuidzijde van de bomenrij werd gefoerageerd. Nadat de dieren aankwamen vliegen in het plangebied werd er vervolgens gedurende de gehele avond gefoerageerd. Naar verwachting foerageerden tijdens beiden onderzoeksrondes 5 tot 10 gewone dwergvleermuizen gelijktijdig in het plangebied en de directe omgeving daarvan. Alle dieren bleven wel dicht bij de bomenlaan foerageren, dan wel bij de watergang aan de zuidoostzijde van de bomenlaan. Er werd niet gejaagd boven het grasland dat tevens onderdeel uitmaakt van het plangebied.

Naast foeragerende gewone dwergvleermuizen werd er tijdens het veldbezoek in september tweemaal kortstondig een foeragerende grootoorvleermuis waargenomen. Het is niet met zekerheid te zeggen of dit een gewone grootoorvleermuis of een grijze grootoorvleermuis betrof. Deze soorten zijn op basis van enkel geluid niet van elkaar te onderscheiden. Daarnaast werden er bij beide bezoeken overvliegende rosse vleermuizen waargenomen. Deze soort foerageert vaak op grote hoogte en toonde in dit geval geen bijzondere binding met het plangebied.

Een relatief beperkt aantal dieren maakt gebruik van het plangebied om te foerageren. Daarnaast is er veel alternatief geschikt foerageergebied in de directe omgeving van het plangebied, waaronder de doorlopende houtwal richting het zuiden en de watergang direct grenzend aan het plangebied. Daarmee is het uitgesloten dat de het plangebied een essentieel foerageergebied van vleermuizen vormt.

4.2 Vaste vliegroutes

Er werden geen lijnvormige elementen vastgesteld in het plangebied of de directe omgeving daarvan welke gebruikt werden door vleermuizen als vaste vliegroute. De gewone dwergvleermuizen welke in het plangebied foerageerden kwamen vanuit het noorden het gebied invliegen en vanuit de aangrenzende tuinen aan de andere zijde van de watergang. Mogelijk dat een deel verblijft in aangrenzende woningen. Foeragerende vleermuizen verplaatsten zich tijdens het jagen wel langs de bomenlaan in het plangebied. De bomenlanen werden nergens gevolgd door vleermuizen als doorgaande vliegroute. Alle dieren die het gebied invlogen bleven hier ook op- en neer vliegen om te jagen. De bomenlaan is daarmee wel van waarde voor de vleermuizen maar niet van essentieel belang voor het functioneren van een kraamverblijfplaats in of rondom het plangebied.

4.3 Vaste rust- en/of verblijfplaatsen

Tijdens de potentie-inschatting zijn in de bomen geen holtes of grote stukken losse bast aangetroffen welke geschikt zouden kunnen zijn als vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen. Vaste rust- en verblijfplaatsen werden dan ook niet verwacht in het plangebied. Ook tijdens het nader onderzoek is dan ook geen gedrag waargenomen dat wijst op de mogelijke aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen in de bomen in het plangebied, zoals in- en uitvliegende vleermuizen of zwermgedrag.

5. Toetsing aan de Wet natuurbescherming

5.1 Effecten

Omdat er geen vaste vliegroutes aangetroffen zijn binnen het plangebied, het plangebied op zichzelf geen essentieel foerageergebied vormt en vaste rust- en verblijfplaatsen redelijkerwijs uitgesloten zijn heeft de ingreep geen negatief effect op beschermde gebiedsfuncties voor vleermuizen. Het is wenselijk uitstraling van verlichting op de bomen zoveel mogelijk te beperken, maar als dit niet geheel mogelijk is leidt dit niet tot aantasting van een essentiële vliegroute of essentieel foerageergebied van vleermuizen.

5.2 Toets Wet natuurbescherming

Binnen het plangebied zijn geen beschermde functies voor vleermuizen aanwezig. De voorgenomen ingreep leidt dan ook niet tot overtreding van de Wet natuurbescherming met betrekking tot vleermuizen. Het is dan ook niet noodzakelijk vervolgstappen te nemen of maatregelen te treffen om negatieve effecten op vleermuizen te voorkomen. Wel adviseren wij om waar mogelijk te proberen uitstraling van verlichting naar de bomen te voorkomen, zodat deze zoveel mogelijk van de waarde welke deze heeft voor vleermuizen en andere soorten kan behouden.

6. Conclusie en aanbevelingen

6.1 Conclusie

- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis, grootoorvleermuis spec. en rosse vleermuis. Op basis van het lage aantal dieren dat hier aanwezig was om te jagen en de aanwezigheid van voldoende alternatief foerageergebied in de directe omgeving is het uitgesloten dat het een essentieel foerageergebied voor vleermuizen betreft.
- Gedurende het onderzoek werden geen vaste vliegroutes van grote aantallen vleermuizen waargenomen.
- De aanwezigheid van essentieel foerageergebied en essentiële vliegroutes is binnen het plangebied redelijkerwijs uitgesloten.
- Met de uitvoering van de ingreep wordt de Wet natuurbescherming niet overtreden met betrekking tot vleermuizen. Het is niet noodzakelijk nog verdere stappen te ondernemen om negatieve effecten op vleermuizen bij de ingreep te voorkomen.
- Omdat het onderzoek heeft plaatsgevonden volgens de richtlijnen uit het vleermuisprotocol 2021 kan geconcludeerd worden dat het plangebied voldoende onderzocht is op de aanwezigheid van vleermuizen om de aan- dan wel afwezigheid van beschermde functies van het gebied voor vleermuizen aan te tonen.

6.2 Aanbevelingen

Ondanks dat er geen beschermde functies voor vleermuizen in het plangebied aanwezig zijn is het wel aan te bevelen bij het toepassen van verlichting de uitstraling naar het omliggende groen zoveel mogelijk te beperken. Door de boomkronen zo donker mogelijk te houden kunnen de dieren die hier nu jagen dat ook nog zoveel mogelijk in de toekomst blijven doen. Ook heeft dit een gunstig effect op andere niet beschermde soorten zoals algemene broedvogels en kleine grondgebonden zoogdieren welke gebruik maken van het gebied als leefgebied.

- Binnen het plangebied zijn geen beschermde functies voor vleermuizen aangetroffen. Wel blijft het van belang tijdens de ingreep invulling te geven aan de algemene zorgplicht zoals opgenomen in de Wet natuurbescherming (Artikel 1.11) en om verstoring van algemene broedvogels tijdens het broedseizoen te voorkomen.

7. Bronnen

7.1 Rapportages & boeken

Backx, B.J.A., 2023. Ecologische quickscan ontwikkeling Muizenberglaan Breda. In het kader van de Wet natuurbescherming & het Natuurnetwerk Nederland. Rapport RA23073-01. Eco Assist, Helmond.

Barataut, M., 2015. Acoustic Ecology of European Bats. Species Identification, Study of their Habitats and Foraging Behaviour. Biotope, Mèze. Muséum national d'Histoire naturelle, Paris [Inventaires et biodiversité series].

Gegevensautoriteit Natuur, 2021. Vleermuisprotocol.
[<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol.>].

Pfalzer, G., 2002. Inter- und intraspezifische Variabilität der Soziallaute. Fachbereich Biologie der Universität Kaiserslautern.

Sachteleben, J. & O. von Helvesen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: *Acta Chiropterologica* 8(2): 391-401.

7.2 Websites

- www.batecho.eu
- www.bij12.nl
- www.ndff.nl
- www.netwerkgroenebureaus.nl

Bijlage 1: Wet- en regelgeving

Wet natuurbescherming

Sinds 1 januari 2017 is de bescherming van de natuur in Nederland geregeld middels de Wet natuurbescherming (Wnb). Deze wet is de Nederlandse implementatie van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, aangevuld met nationale bepalingen. De Wet natuurbescherming vervangt de voormalige Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming heeft drie belangrijke onderdelen, namelijk:

- Bescherming van Natura 2000-gebieden,
- Bescherming van soorten,
- Bescherming van houtopstanden.

De hoofdlijnen van de bepalingen in deze drie onderdelen van de Wet natuurbescherming welke van belang zijn voor de nadere toetsing in dit onderzoek worden in de onderstaande paragrafen nader toegelicht.

Bescherming van Natura 2000-gebieden

Binnen de Wnb is de bescherming van zogenaamde Natura 2000-gebieden geregeld. Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. De grondslag hiervoor ligt in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. In Natura 2000-gebieden worden bepaalde diersoorten en hun natuurlijke leefomgeving beschermd om de biodiversiteit te behouden. Welke planten- en diersoorten of habitattypen dit zijn is voor ieder gebied afzonderlijk vastgelegd middels beheerplannen met zogenaamde instandhoudingsdoelstellingen. Ingrepen of evenementen mogen deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen.

Activiteiten mogen alleen doorgang vinden als deze de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden niet in gevaar brengen, of wanneer de provincie waarin de ingreep of het evenement plaatsvindt een vergunning verleent. Bij ingrepen in gebieden van nationaal belang is het ministerie van Economische Zaken Bevoegd gezag.

Bescherming van soorten

De soortbescherming onder de Wnb onderscheidt drie verschillende beschermingsregimes, namelijk:

- Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn,
- Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn,
- Beschermingsregime andere soorten (nationaal beschermde soorten).

Op soorten uit de beschermingsregimes Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn de verbodsbepalingen uit de door de Europese Unie opgestelde Vogelrichtlijn (1979) en Habitatrichtlijn (1992) van toepassing. Binnen de categorie andere soorten vallen soorten welke op Europees niveau niet beschermd zijn maar door Nederland wel als beschermde soort aangewezen zijn. Iedere provincie heeft zelf de mogelijkheid om een of meerdere van deze planten- en diersoorten vrij te stellen onder bepaalde voorwaarden. Wel geldt voor alle soorten de algemene zorgplicht (Artikel 1.11). Deze zorgplicht houdt in dat men bij werkzaamheden met mogelijk negatieve effecten op planten en dieren maatregelen dient te nemen om onnodige schade aan planten of dieren te voorkomen.

Ontheffingen en vrijstelling

De provincies en de Minister van Economische zaken kunnen ontheffing of vrijstelling afgeven om onder voorwaarden de Wnb te overtreden. Ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen of het verkrijgen van een vrijstelling kan alleen wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en er geen negatief effect is op de staat van instandhouding van de soort. Dit is wel alleen mogelijk wanneer de aanleiding van de ingreep of activiteit valt onder een in de wet genoemd belang.

Tabel 1: Verbodsbepalingen per beschermingsregime Wnb, voor zover van belang bij ruimtelijke ontwikkelingen of evenementen.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1 Wnb)	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (paragraaf 3.2 Wnb)	Beschermingsregime andere soorten (paragraaf 3.3 Wnb)
Art 3.1 lid 1: Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1: Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.10 lid 1a: Het is verboden in het wild levende soorten opzettelijk te doden of te vangen.
Art 3.1 lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art 3.5 lid 2: Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	Art 3.10 lid 1b: Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art 3.1 lid 3: Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.	Art 3.5 lid 3: Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Art 3.10 lid 1c: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.
Art 3.1 lid 4 en lid 5: Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.	
	Art 3.5 lid 5: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.	

Bescherming van houtopstanden

De bescherming van houtopstanden richt zich op de instandhouding van het oppervlakte bos in Nederland. Artikel 4.2 uit de Wet natuurbescherming verbiedt het zonder melding (gedeeltelijk) vellen van houtopstanden groter dan tien are of van meer dan twintig rijbomen welke gelegen zijn buiten de “bebouwde kom houtopstanden”. Artikel 4.3 lid 1 en 2 stellen dat het naast melding noodzakelijk is dat er herplant plaatsvindt binnen 3 jaar na het vellen van de bomen, en dat vervolgens binnen 3 jaar herplant plaats moet vinden voor niet aangeslagen beplanting. Het bevoegd gezag kan tevens een kapverbod opleggen in het geval van bijzondere beplantingen. Zoals opgenomen in Artikel 4.1 van de Wet natuurbescherming geldt voor bepaalde soorten en gevallen (houtproductie of andere bedrijfsmatige activiteiten) een vrijstelling voor de bescherming houtopstanden.